

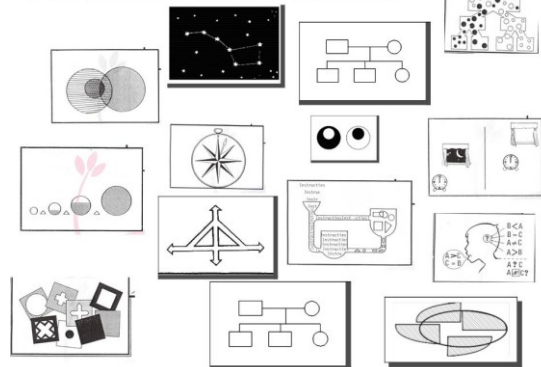
Kennismaking met het I.V.P.

Achtergrondinformatie Instrumenteel VerrijkingsProgramma (I.V.P.) ontwikkeld door Prof. Dr. Reuven Feuerstein

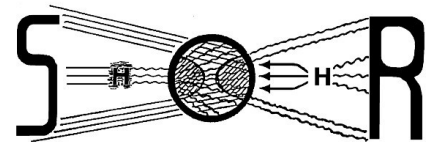
(door Hans Jacobs en Emiel van Doorn)

Het Instrumenteel Verrijkingsprogramma is een denktrainingsprogramma, dat zich richt op mensen met een mentale leeftijd vanaf ongeveer 8 jaar. Centraal in het programma staat de overtuiging van de beïnvloedbaarheid van de leercapaciteiten (intelligentie) van een kind/jongere. Feuerstein is ervan overtuigd dat ieder kind op een hoger niveau van functioneren kan worden gebracht, mits het kind op een adequate wijze wordt begeleid.

I.E. instrumenten van Prof. Dr. R. Feuerstein

Het proces waarmee een kind/jongere op een hoger niveau gebracht kan worden vindt echter niet spontaan plaats, maar wordt gerealiseerd in een intensieve samenwerking met de opvoeder. Deze vorm van begeleiding, waarbij de opvoeder welbewust de stimuli die op het kind/jongere afkomen zodanig structureert en van betekenis voorziet, dat daardoor de stimuli toegankelijk worden voor het kind/de jongere, noemt Feuerstein 'mediatie'. Het toegankelijk maken van de stimuli is slechts een onderdeel van de mediatietechniek, ook de respons van het kind/de jongere wordt betrokken bij het mediatieproces. Juist die respons geeft de mediator inzicht in hoe het leerproces zich heeft afgespeeld en waar mogelijke deficiënties in het leren zijn ontstaan. Het mediatieconcept is compleet als tot slot de rol van de transfer nader is uitgewerkt.

- Transfer komt tot stand met behulp van het 'bridgen'. Tijdens het mediatieproces buigen mediator en kind/jongere zich samen over de aangeboden leerervaring, waarbij het kind/de jongere en de mediator/begeleider nagaan op welke wijze het geleerde toepasbaar kan worden gemaakt op verschillende leer- en leefdomeinen. Dit gebeurt door het geleerde te generaliseren tot algemene leerprincipes om deze vervolgens toe te passen op een brede waaier van leerdomeinen.

- De kwaliteit van de voortdurende wisselwerking tussen het opgroeiende kind en zijn omgeving is volgens Feuerstein en zijn collega hoogleraar Yaachof Rand bepalend voor de cognitieve, verbale en sociale ontwikkeling. Door het benadrukken van dit kwaliteitsaspect van de mediatie nemen Feuerstein en Rand afstand van de in veel gevallen eenzijdige discussie rond het thema nature/nurture (angeboren/aangeleerd).
- Mediatie is een concept dat ontwikkeld is door Lev Vygotsky en berust op het sociaal-culturele uitgangspunt dat ieder mens de behoefte heeft om het eigene van zijn cultuur over te dragen aan een volgende generatie. Feuerstein voegt aan dit concept toe dat niet ieder mens voldoende geleerd heeft profijt te trekken van die cultuuroverdracht. Hij postuleert de stelling dat je eerst moet worden toegerust met kennis en vaardigheden om uit deze overdracht profijt te trekken. Bij deze overdracht neemt de mediator een centrale plaats in. Zonder diens tussenkomst is overdracht van gemedieerde leerervaringen niet gewaarborgd, vindt er onvoldoende transfer plaats en is de kans groot dat het kind/de jongere iedere nieuwe leerervaring fragmentarisch zal blijven beleven.

"Learn how to learn"

Het belang van I.V.P. voor de educatieve/zorg sector.

Het I.V.P. is bedoeld voor kinderen/jongeren die -om welke reden dan ook- onder of boven hun niveau functioneren. Door het aanbieden van het programma (dat inhoudsloos, niet cultuurgebonden en uitdagend is) worden ze toegerust met kennisverwervende (meta) cognitieve vaardigheden die hen in staat stellen effectiever en efficiënter te denken. Dat brengt het plezier in het (schoolse) leren terug, hetgeen hun zelfvertrouwen en motivatie positief beïnvloedt. Juist het aanbrengen van meta-cognitieve vaardigheden speelt in het huidige onderwijs en in de zorg een belangrijke rol, vooral gezien het feit dat het flexibel leren omgaan met probleemoplossingsstrategieën de basis vormt voor een succesvolle (school-)loopbaan.

Aanbrengen van de (meta-)cognitieve vaardigheden doet een appèl op:

1. kind/jongere dient enige mate van gemotiveerd en geïnteresseerd te zijn
→ zingeving, moet binnen zijn 'need'-systeem werken
2. ondersteuner/opvoeder dient adequaat te zijn
→ mediatie, zorgvuldige liefdevolle interactie en staan voor je opvoedings-
onderwijsvisie als opvoeder/ondersteuner!
3. materiaal dient voor het vooropgesteld doel geschikt te zijn, binnen de zone van de
naaste ontwikkeling
→ I.V.P. of ander voor het doel geschikt gemaakt materiaal
4. omgeving dient de jongere/het kind uit te dagen
→ modifierende omgeving → omgeving die zorg draagt voor een blijvende
cognitieve, sociaal en emotionele verandering van het kind/jongere

Het I.V.P.-programma wil jongeren/kinderen zodanig toe te rusten dat zij:

1. efficiënter leren kennis en vaardigheden verwerven. (via aanleren van cognitieve functies/
denkmiddelen/leervaardigheden) het **leren "leren"!!**;
2. problemen durven aan te pakken, en niet opgeven als het even tegen zit;
3. zelfstandig leren om te gaan met problemen/opdrachten;
4. zich competent gaan voelen en daardoor een actieve informatieproducent worden;
5. reflecteren op eigen handelen en dit hun toekomstig handelen beïnvloed;
6. hun kennis en vaardigheden met anderen gaan delen.

De mediator (leerkracht/ouder/begeleider):

moet cognitieve structuren geven om taken/problemen aan te pakken, dit betekent dat de ondersteuner/opvoeder:

1. zelf probleem oplossingsvaardigheden aan moet leren;
2. moet weten wat zijn sterke en zwakke cognitieve functies zijn;
3. zal moeten werken aan zijn interactiestijl;
4. betrouwbaar, eerlijk moet zijn en zijn kennis over de jongere/het kind altijd zal delen;
5. aan zelfreflectie moet doen.

Algemene doelstelling van het Instrumenteel VerrijkingsProgramma

De groeikansen van de persoon bevorderen, door cognitieve functies, denkmiddelen,-strategieën en -attitudes te ontwikkelen, waarmee hij/zij meer profijt kan halen

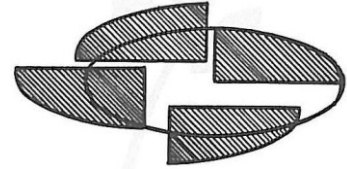
- a. uit het directe contact met prikkels;
- b. uit de ervaringen die geboden worden in het dagelijkse leven en op toevallige leermomenten.

Subdoelen van het Instrumenteel VerrijkingsProgramma

1. Deficiënte cognitieve functies remediëren;
2. Aanleren van voor het I.V.P. noodzakelijke woorden, operaties en relaties;
3. Denkkattitudes verwerven;
4. Leren inzichtelijk te handelen en te reflecteren;
5. Taakintrinsieke motivatie uitbouwen;
6. Zelfvertrouwen ontwikkelen om een actieve producent van informatie te worden.

Keuze van het materiaal:

Ieder materiaal leent zich in principe om cognitieve functies te trainen, maar het I.V.P. is om allerlei redenen zeer geschikt.

Feuerstein/Rand noemen een aantal redenen:

- aanwezigheid van negatieve faalervaringen rond schools materiaal;
- I.V.P. is afgeleid van L.P.A.D. en een eigenschap van het meten van leerbaarheid is dat je een beroep wil doen op "aanwezige" voorkennis. (L.P.A.D. geschikt voor kinderen en jong volwassen vanaf 10 jaar;
- inhoudsvrij curriculum leent zich makkelijker tot het formuleren van algemene leerprincipes;
- inhoudsvrij curriculum geeft meer mogelijkheden om te bridgen naar andere kennisdomeinen en voorzien derhalve die kennisdomeinen van betekenis;
- taakintrinsieke motivatie opwekken gaat beter als die taak zelf niet van inhoud is voorzien (je doet het omdat je de opdracht uitdagend vindt);
- werken op het voorstellingsniveau gaat beter als er weinig of geen relatie is met inhouden (dit in tegenstelling met materiaal bestemd voor jonge kinderen, die nog vanuit de context leren).

Maar er is meer:

Naast kennis en vaardigheden van een ondersteuner/opvoeder gaat het vooral om zijn houding/attitude t.o.v de jongere/het kind. Waarbij de grote vraag is of je als opvoeder/begeleider betrouwbaar, eerlijk, oprecht bent en bereid bent jezelf kwetsbaar op te stellen zodat je als model kan dienen t.b.v. het leren en ontwikkeling van de ander.

"Modificeerbaarheid" [Laat me niet zoals ik ben]

Intelligentie is geen statisch gegeven, maar groeit mee en is positief veranderbaar. Feuerstein noemt de groeimogelijkheden van een mens "**modificeerbaar**", ofwel veranderbaar. Feuerstein verwacht van ons dat we de uitdaging van het aanvullen van de intelligentie aangaan.

Basisvoorwaarde om succesvol met I.V.P. te werken is dit onvoorwaardelijke geloof in de eigen mogelijkheden/talenten (van de ondersteuner/opvoeder) en de groeimogelijkheden/talenten van het kind/de jongere.

- Uitgangspunt:
- de eigen mogelijkheden van de ondersteuner/opvoeder;
 - de groeimogelijkheden van een kind/jongere;
 - dat intelligentie geen statisch gegeven is;
 - de omgeving uitdaagt en coöperatief is.

Het is NIET het aanleren van specifieke kennis!!

I.V.P. / Feuerstein beoogt als methode niet primair het aanleren van specifieke kennis, wat niet betekent dat de effecten van het programma niet zouden kunnen resulteren in het efficiënter weten te verwerven van specifieke kennis.

ofwel

I.V.P. beoogt deelnemers zodanig toe te rusten dat zij efficiënter leren kennis te verwerven (via het aanleren van cognitieve vaardigheden/denkmethoden/leervaardigheden). Naast efficiëntie (vaak in termen van tijdsduur uitgedrukt), gaat het ook om competentie, de mate waarin een jongere/het kind zelfstandig, dan wel minder afhankelijk van de sociale steun weet om te gaan met problemen en opdrachten.

Wat is dan de essentie van het I.V.P. programma?

I.V.P. beoogt de jongere/het kind toe te rusten met vaardigheden/kennis/houding waardoor hij/zij autonoom/meer zelfstandig/met minder steun van de ondersteuner/opvoeder een probleem leert op te lossen (zelfregulerende vaardigheden) en tevens bereid is zijn verworven nieuwe kennis en vaardigheden met anderen te delen, om te komen tot coöperatief werken. Uiteindelijk moet de jongere/het kind in staat zijn om zo nodig samen met anderen zijn persoonlijke doelen te behalen.

De methode Feuerstein samengevat:

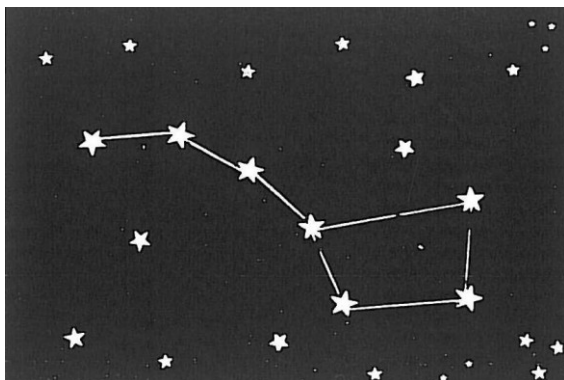
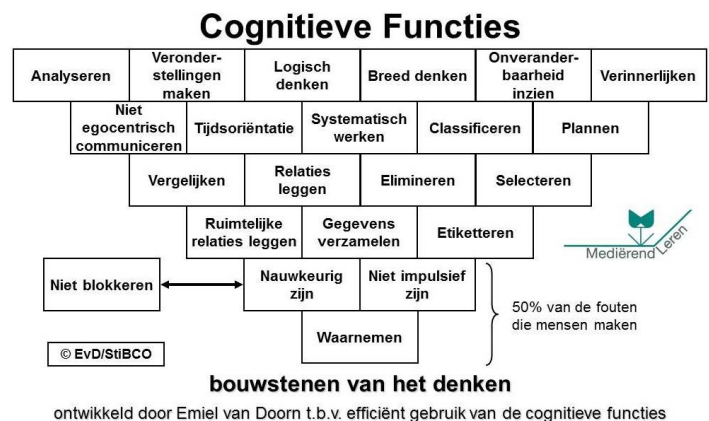
- gaat uit van de modificeerbaarheid/veranderbaarheid van de mens;
- deze wordt verwezenlijkt door de mediatie/delen van leerervaringen;
- deze worden aangebracht door middel van ontwikkelingsgericht materiaal (w.o. I.V.P.);
- dat je als mens niet alleen staat in je (dagdagelijkse) uitdagingen;
- dat je je kennis en vaardigheden met anderen deelt.

De denkmiddelen, de bouwstenen van het denken

Zelfregulerende vaardigheden/metacognitieve vaardigheden zijn aan te leren. De bouwstenen die de metacognitieve vaardigheden vormen heten cognitieve functies, ook wel leervoorwaarden of denkmiddelen genoemd. Emiel van Doorn heeft, onder andere op basis van de deficiënte cognitieve functies zoals Feuerstein die heeft geformuleerd, een 22-tal cognitieve functies onderscheiden en verwerkt in een omgekeerde piramide van de cognitieve functies.

Cognitieve functies (Emiel van Doorn, 1988-heden):

Nauwkeurig waarnemen, systematisch werken, etiketteren, tijd en ruimtelijke bepalingen gebruiken, onveranderbaarheid inzien, gegevens verzamelen, analyseren, elimineren, selecteren, verinnerlijken, plannen, breed denken, relaties leggen, vergelijken, classificeren, veronderstellingen maken, logisch denken, niet impulsief, niet egocentrisch communiceren, niet blokkeren.

Organisatie van Stippen

StiBCO

Dronensingel 3c
2411 GT Bodegraven
(0172) 65 21 30
www.stibco.nl
mail@stibco.nl
www.mediatiemetmisc.nl
www.mediatienetwerk.nl

StiBCO heeft t.b.v. aansluiten bij de Nederlandse cultuur (onderwijs, zorg, arbeidsvoorziening etc.) een vertaling gemaakt naar het concept Mediërend Leren®. Hierin zijn ook de theorieën en methodes van de professoren Pnina Klein, Carl Haywood en David Tzurriel in verwerkt. Ook wordt er nadruk gelegd op de theorieën van Lev Vygotsky, Carl Lidz en meerdere gerenommeerde Nederlandse (ortho)pedagogen en psychologen.